Η ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΤΟΥ «ΡΕΤΡΟ»

Οἱ «μνῆμες τοῦ παρελθόντος» ἔγιναν ἐπαναστατικὴ ἰδεολογία

Ἀπαισιοδοξία χαρακτηρίζει τὴ σύγχρονη κοινωνία

ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΓΑΛΛΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΑΡΙΕΣ

ΠΑΡΙΣΙ (Ἰδ. Ὑπ.). Ἕνας Γάλλος ἱστορικός, ὁ Φιλίπ Ἀριές, ἔρχεται νὰ μᾶς ὑπενθυμίσει μιὰ θλιβερὴ ἀλήθεια τῆς ἐποχῆς μας: Πῶς ὁ ἄνθρωπος ὁ αἰσιόδοξος ποὺ ἐξέθρεψαν οἱ δύο προηγούμενοι αἰῶνες, πέθανε στὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ '70. Τώρα πιά, λέει ὁ Γάλλος ἱστορικός, «κανεὶς δὲν περιμένει τὸν χρυσὸ αἰῶνα».

Ἀπὸ τὸ 18ο αἰῶνα, ὅταν οἱ διανοούμενοι τῆς Εὐρώπης, καὶ ἰδιαίτερα οἱ Γάλλοι φιλόσοφοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἄκουσαν τὰ προαναγγέλματα τῆς βιομηχανικῆς ἐπαναστάσεως καὶ πίστεψαν ὅτι τὸ πάντρεμα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας θὰ ἔφερναν ὄχι μόνο τὴν εὐτυχία ἀλλὰ καὶ τὴν πολιτικὴ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, διαμορφώθηκε τὸ εὐρωπαϊκὸ ἰδεῶδες τῆς «προόδου». Στὸ ὄνομά του ἔγινε ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση καὶ ὅλες οἱ ἐπαναστάσεις ποὺ συγκλόνισαν τὸ 19ο αἰῶνα. Μὲ τὸ ὄνομα καὶ στὸ ὄνομα τῆς προόδου σάλπισε τὸ ἐπαναστατικὸ του κήρυγμα ὁ Μάρξ. Καὶ, μετὰ τὸν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο, γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ ἰδίου ἰδεώδους ἔγινε ἡ μεγάλη ἐπανάσταση ποὺ ἀνέτρεψε τὸ τσαρικὸ καθεστὼς καὶ ἔγκαινίασε τὸ νέο σύστημα τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἀμείωτη διατήρησε τὴν αἴγλη του καὶ τὴν ἀκτινοβολία του πάνω στὰ πιὸ φωτισμένα μυαλὰ καὶ πάνω στὶς πλατύτερες μάζες τὸ ἰδεῶδες τῆς προόδου ὅπως διαμορφώθηκε σ' αὐτὴ τὴ μεγάλη ἱστορικὴ διαδρομή. Ἕνα κράμα ἐπιστήμης, τεχνολογίας καὶ ἀνθρωπισμοῦ, ποὺ κάθε φορὰ ἀναλάμβανε νὰ πραγματοποιήσει ἡ ἐπαναστατικότερη κοινωνικὴ ὁμάδα γιὰ λογαριασμὸ καὶ πρὸς ὄφελος ὁλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητας. Τόσο γερὰ ριζωμένο στὶς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων ἦταν αὐτὸ τὸ ὅραμα, ὥστε οὔτε οἱ κλυδωνισμοὶ τοῦ δεύτερου παγκοσμίου πολέμου μπόρεσαν νὰ τὸ ξερριζώσουν. Ὁ Χρυσοῦς Αἰών, ποὺ ὁ Ἡσίοδος τὸν τοποθετοῦσε σὲ κάποιο παράδεισο ποὺ τὸν εἶχε δικό της καὶ τὸν ἔχασε ἡ ἀνθρωπότητα, εἶχε μετατεθεῖ σταθερὰ στὸ μέλλον. Ὕστερα μάλιστα ἀπὸ τὸν πόλεμο ἐναντίον τοῦ φασισμοῦ ἡ ἐλπίδα πὼς ὁ ἄνθρωπος μποροῦσε νὰ οἰκοδομήσει τὸν παράδεισό του ἐπὶ τῆς γῆς, ἐπεκτάθηκε καὶ σ' ἐκεῖνες τὶς περιοχὲς τοῦ κόσμου ὅπου ἡ ἀποικιοκρατία εἶχε συσσωρεύσει ἐκρηκτικὲς δυνάμεις. Οἱ ἀποικιακοὶ λαοὶ ἀποδύθηκαν σὲ μεγάλους ἀγῶνες γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία τους, τοποθετώντας στὸ τέρμα τοῦ τὸ ἴδιο ὅραμα τῆς προόδου ποὺ εἶχε θερμάνει τὴν Εὐρώπη καὶ τὴν Ἀμερικὴ γιὰ διακόσα χρόνια.

Αὐτὴ τὴ διαδρομὴ θυμίζει, σὲ συνέντευξή του ποὺ ἔδωσε πρόσφατα σὲ γαλλικὸ περιοδικό, ὁ ἱστορικὸς Φιλίπ Ἀριές. Γιὰ νὰ καταλήξει στὸ ἀπογοητευτικὸ συμπέρασμα πὼς ὅλη αὐτὴ ἡ μακρὰ περίοδος τῆς ἀνθρώπινης αἰσιοδοξίας, ἔληξε καὶ τώρα, μαζὶ μὲ τὴν ἀπογοήτευση ποὺ ἔφερε ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη, οἱ ἄνθρωποι τραβοῦν τὸ βλέμμα τους ἀπὸ τὸ μέλλον καὶ τὸ στρέφουν πρὸς τὰ πίσω, πρὸς τὸ παρελθόν, σὲ μιὰ ρωμαντικὴ νοσταλγία ποὺ ἐκφράζεται τόσο μὲ τὰ κηρύγματα τῶν φανατικῶν τῆς οἰκολογίας ὅσο καὶ μὲ τὴ νοσταλγικὴ ἀναζήτηση τῶν «παραδόσεων» ποὺ χάθηκαν ἢ γίνονται κι' ὡς τὴ μόδα τοῦ «ρετρὸ» ποὺ τόσο ἐπίμονα προσπαθεῖ νὰ κυριαρχήσει τὰ τελευταῖα χρόνια. Ἀκόμα καὶ ὁ μαρξισμὸς δὲν ἔμεινε ἀλώβητος ἀπὸ αὐτὸ τὸ κῦμα τῆς ἐπιστροφῆς πρὸς τὸ παρελθόν, σημειώνει ὁ Ἀριές: «Σὲ λίγο καὶ τὸ ἴδιο τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα, ὁ ἀρχίσει νὰ ὀνειρεύεται τὴν προ-βιομηχανικὴ περίοδο»....

Η ΠΑΛΙΑ ΤΑΞΗ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

Στὴν ἱστορική της διαδρομὴ ἡ ἀνθρωπότητα σπάνια γνώρισε μιὰ ἀνάλογη κατάσταση καὶ μιὰ ἀνάλογη νοοτροπία. Κάθε φορὰ ποὺ ἐμφανιζόταν μιὰ ἰδεολογία ἐπιστροφῆς στὸ παρελθόν, ἦταν φανερὸ πὼς ἀποτελοῦσε τὴν ἔκφραση μιᾶς νοσταλγίας, γιὰ κάποια παλιὰ τάξη πραγμάτων ποὺ χανόταν. Τὸ κίνημα τοῦ ρομαντισμοῦ τοῦ περασμένου αἰῶνα, π.χ., ἦταν ὁ θρῆνος τῶν νοσταλγικῶν ἐραστῶν τοῦ φεουδαρχικοῦ παρελθόντος τῆς Εὐρώπης, ποὺ χανόταν. Ἦταν δηλαδή, μιὰ ὀπισθοδρόμηση ποὺ ἐκφραζόταν μέσα ἀπὸ τοὺς δρόμους τῆς λογοτεχνίας καὶ τῆς τέχνης.

Σὰν ἄμεση ἀντίδραση σ' αὐτὲς τὶς νοσταλγικὲς — ὀπισθοδρομικὲς τάσεις, ἐρχόταν ἕνα ἀντίρροπο κίνημα «ἐπαναστατικοῦ ρομαντισμοῦ», ποὺ στρεφόταν πρὸς τὸ μέλλον καὶ ἔντυνε μὲ τὴν ἐξιδανίκευση τῆς τέχνης τὸ ὅραμα τοῦ παραδείσου τῆς ἀνθρώπινης ἐλευθερίας, πρὸς τὸν ὁποῖο ὁδηγοῦσε ἡ πρόοδος.

Σήμερα, ἡ δεύτερη αὐτὴ τάση πουθενὰ δὲν ἐμφανίζεται. Ὅσο πάει θαμπώνει τὸ ὅραμα τοῦ μέλλοντος, ἐνῶ φωτίζεται μὲ τὰ πιὸ ἐξιδανικευμένα χρώματα ὁ σκιὰ τοῦ παρελθόντος. Εἶλεγε κανεὶς πὼς ἡ προβολιμηχανικὴ ἐποχὴ ἦτάν ὁ παράδεισος, καὶ μόνο τώρα ποὺ τὸν ἔχασε ἡ ἀνθρωπότητα κατάλαβε τὴν ἀξία του. Ἡ «ἐπαναστατικὴ» γλώσσα τῆς δεκαετίας ποὺ διανύουμε δὲν μιλάει πιὰ γιὰ τὸ μέλλον, οὔτε γιὰ τὴν πρόοδο οὔτε γιὰ τὴν ἐλευθερία ποὺ μέλλει νὰ κατακτήσει ὁ ἄνθρωπος ὅταν ἀπελευθερωθεῖ ὁριστικὰ ἀπὸ τὸν καταναγκασμὸ τῆς χειρωνακτικῆς δουλειᾶς κι' ἀναθέσει στὶς μηχανὲς ὅλο τὸ μόχθο ποὺ κατέβαλλε στὸ παρελθόν. Αὐτὰ θεωροῦνται «ξεπερασμένα» κι' ἂν κάποιος τολμήσει νὰ τὰ ἀρθρώσει θὰ χαρακτηρισθεῖ σὰν ... ρετρὸ ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς διανοούμενους ποὺ ἀρνοῦνται κάθε δυνατότητα πραγματικῆς προόδου, ποὺ θεωροῦν ὅτι τόσο ἡ βιομηχανικὴ ἐπανάσταση τῶν ἀστῶν ὅσο καὶ ἡ σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση τῶν προλετάριων δὲν ὁδήγησαν παρὰ στὴν οἰκολογικὴ καταστροφή, στὴν καταστροφὴ τῶν κοινωνικῶν ὁμάδων, στὴν ἀπομόνωση τοῦ ἀτόμου μέσα στοὺς τεχνητοὺς παραδείσους τῶν οἰκοδομικῶν συγκροτημάτων, τῶν τηλεοράσεων, τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως καὶ τῆς ἀνυπαρξίας ἀξιῶν ποὺ χαρακτηρίζουν τὴν ἐποχή μας.

Στὸ βάθος ὅλων αὐτῶν τῶν φαινομένων μπορεῖ νὰ διακρίνει κανεὶς τὸ φόβο τῶν ἀνθρώπων μπρὸστὰ σὲ ἕνα μέλλον ποὺ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ προβλέψει μὲ ἀκρίβεια, ἀλλὰ ποὺ μοιάζει νὰ ὁδηγεῖ σὲ μιὰ «ἀπώλεια τῆς ταυτότητας» τῶν ἀτόμων, τῶν ἐθνῶν, ἀκόμη καὶ τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς. Ἡ ἐκβιομηχάνιση πάει νὰ ἐξαφανίσει τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά μέσα στὴν ὁμοιομορφία: Οἱ μεγάλες πόλεις ἀποκτοῦν τὴν ἴδια μορφὴ ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ ὡς τὴν Ἀσία, τὰ ἄτομα ἐξαφανίζονται μὲ τὴν ἴδια ταχύτητα μέσα στὰ ὁμοιόμορφα διαμερίσματά τους, τὰ τοπία, ἡ βλάστηση, ὁ ζωϊκὸς πλοῦτος ποὺ χαρακτήριζαν τὶς διάφορες περιοχὲς τῆς γῆς ἐξαφανίζονται μέσα στὴν ὁμοιομορφία τοῦ «βιομηχανικοῦ τοπίου» ποὺ δίνει σελληνιακὰ χαρακτηριστικὰ στὸ φλοιὸ τῆς γῆς».

Ἔτσι, τὸ κίνημα τῶν οἰκολόγων, ποὺ ἀρνεῖται τὴ βιομηχανικὴ ἐξέλιξη καὶ θέλει νὰ διασώσει τὸ φυσικὸ περιβάλλον ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς «προόδου» γίνεται ἐπαναστατικότερο ἀπὸ τὸ ἄλλο τε ἐπαναστατικὸ κίνημα τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως. Ἐθνότητες ποὺ θεωροῦνταν ἀνύπαρκτες στὸν εὐρωπαϊκὸ εἰκοστὸ αἰῶνα, ποὺ ἔμοιαζαν νὰ ἔχουν ἀπορροφηθεῖ μέσα στὶς εὐρύτερες ἑνότητες τῶν σύγχρονων ἐθνῶν, κι' οἱ χαρακτηριστικὲς ἰδιομορφίες τους ἀνάγονταν πλέον στὸ φολκλόρ, αἰφνίδια ἀνασταίνονται καὶ διεκδικοῦν τὸ δικό τους χῶρο, τὴ δική τους ταυτότητα, τὴν αὐτόνομη ὑπαρξή τους: Οἱ κάτοικοι τῆς γαλλικῆς Βρετάνης ἢ τῆς Κορσικῆς, τῆς Σκωτίας ἢ τῆς Ἱσπανικῆς Καταλωνίας ὁρνιζόνται νὰ ἑνωματωθοῦν τελειωτικὰ μέσα στὶς μεγάλες ἐθνικὲς μονάδες, κι' αὐτὸ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς δεκαετίας τοῦ '70, καὶ τῆς «ἐπιστροφῆς» στὸ παρελθόν. Οἱ «παραδόσεις» τῶν μικρῶν ἐθνικῶν μονάδων γίνονται αἰφνίδια στοιχεῖα «ἐπαναστατικὰ» καὶ ἡ διάσωσή τους ὄχι μόνο δὲ θεωρεῖται σὰν ἐπιστροφὴ στὸ παρελθόν, δηλαδὴ σὰν πολιτιστικὴ ὀπισθοδρόμηση καὶ σὰν πολιτικὸς συντηρητισμὸς ἀλλὰ ἀντίθετα θεωροῦνται σὰν ἡ ριζοσπαστικότερη ἔκφραση τῆς ἀρνήσεως τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου νὰ πιστέψει στὸ ἰδεῶδες τῆς προόδου ὅπως τὸ διαμόρφωσαν οἱ δύο αἰῶνες τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως.

Η ΑΠΟΤΥΧΙΑ ΤΟΥ «ΜΟΝΤΕΛΛΟΥ»

Ἡ ἀποτυχία τοῦ «μοντέλλου» ποὺ ἀκολούθησε ἡ ἐκβιομηχάνηση εἶναι ἀσφαλῶς ὑπεύθυνη γι' αὐτὴ τὴ νοσταλγικὴ ἀναζήτηση τοῦ παρελθόντος. Ὁ Φιλίπ Ἀριὲς τὴν ἀποτυχία αὐτὴ τὴν ἀποδίνει ἀπὸ ὅτι ἡ ἐκβιομηχάνηση καὶ ἡ πολεοδομία ὑπῆρξαν ταυτόχρονα ἀδέσποτες καὶ σχεδιοποιημένες, ἢ μᾶλλον ἀδέσποτα σχεδιοποιημένες. Κι' ὅταν ἡ ἀποτυχία τους ἔγινε ἔκδηλη, ὁ κόσμος ἄρχισε νὰ ἀρνεῖται τὰ ἀγαθά τους.

Ἡ ἄρνηση, ὅπως τονίζει ὁ Γάλλος ἱστορικός, ἐκφράζεται καὶ σὲ τομεῖς ὅπου δύσκολα ἀνιχνεύεται. Παραδείγματος χάριν στὴ θέση ποὺ δίνει ἡ σημερινὴ κοινωνία στὸ παιδί. Ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια τὸ παιδὶ ἦταν ὁ «βασιλιάς». Καμμιὰ φροντίδα δὲ φανόταν ἀρκετὴ γι' αὐτὸ τὸ πλάσμα ποὺ ἐνσάρκωνε τὸ μέλλον. Σήμερα μιὰ ἀντίστροφη τάση παρατηρεῖται: Ἡ κίνηση γιὰ τὸ δικαίωμα τῶν ἀμβλώσεων, ἡ ἄρνηση τῶν νέων ζευγαριῶν ν' ἀποκτήσουν πολλὰ παιδιά, ἡ ἄρνησή τους ν' ἀποκτήσουν σύντομα παιδί, δὲν ἐκφράζουν μήπως τὴ γενικὴ δυσπιστία πρὸς τὸ μέλλον, πρὸς τὸ «αὔριο»;

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἄρνηση ποὺ ἀρχίζει νὰ ὀγκώνεται πρὸς ὅ,τι συνδέεται μὲ τὴν ἐκπαίδευση ἢ μὲ τὴν κοινωνικοποιημένη ἰατρικὴ περίθαλψη στὸ ἴδιο φαινόμενο ἔχει τίς ρίζες της. Ἄλλοτε τὸ σχολεῖο, τὰ «γράμματα», ἡ ἀνώνυμη παιδεία ἀποτελοῦσανε τὸ ὄνειρο κάθε γονιοῦ γιὰ τὸ παιδί του. Σήμερα τὸ σχολεῖο θεωρεῖται ἕνας ἀπὸ τοὺς θεσμοὺς ποὺ χρησιμοποιεῖ τὸ «Σύστημα» γιὰ νὰ ἑνσωματώνει τὰ ἄτομα καὶ νὰ τὰ μεταβάλει σὲ ὁμοιόμορφη μάζα. Κι' ὅπως τονίζει ὁ Φιλίπ Ἀριὲς στὴ συνέντευξή του, ἀκόμη καὶ οἱ δάσκαλοι ἄρχισαν νὰ ἀμφισβητοῦν τὴν ἀξία τοῦ σχολείου καὶ νὰ προσχωροῦν στὴν ἀντίληψη ὅτι τὸ σχολεῖο δὲν ἀνταποκρίνεται πιὰ στίς ἀνάγκες τῶν ἀνθρώπων, ὅτι πρέπει νὰ βροῦμε ἄλλες μεθόδους μεταδόσεως τῶν γνώσεων, ὅτι πρέπει νὰ ἀναθεωρήσουμε ἀκόμη καὶ τὸ περιεχόμενο καὶ τὸν ὁρισμὸ τῆς γνώσεως.

Τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὴν ἰατρικὴ περίθαλψη. Ἡ ἀμφισβήτηση ἐκκίνησε ἀπὸ τὴν ψυχιατρική, μὲ τὴν περίφημη κίνηση τῆς «ἀντιψυχιατρικῆς». Ὁ ὁρισμὸς τῆς «τρέλλας» ἄλλαξε, ἡ σχιζοφρένεια ἀνιχνεύθηκε ὡς τὶς κοινωνικὲς της ρίζες καὶ ἔπαψε νὰ χαρακτηρίζεται ἀσθένεια γιὰ νὰ πάρει τὸ χαρακτηρισμὸ τῆς ἀντιστάσεως τοῦ καταπιεζόμενου ἀτόμου, οἱ παραδοσιακὲς μέθοδοι «θεραπείας» ἀπορρίφθηκαν. Σύντομα, ἡ ἀμφισβήτηση πέρασε καὶ στοὺς ἄλλους κλάδους τῆς ἰατρικῆς. Ἡ βιομηχανοποίηση τῆς περιθάλψεως στὰ νοσοκομεῖα ἔπαψε νὰ θεωρεῖται πρόοδος, θεωρήθηκε μιὰ μορφὴ τῆς «ἐμπορευματοποιήσεως» τῶν πάντων στὴ σύγχρονη κοινωνία, ἕνα στοιχεῖο τῆς «καταναλωτικῆς κοινωνίας» ποὺ μᾶς ὑποχρεώνει νὰ «καταναλώνουμε» τὴ νοσοκομειακὴ περίθαλψη ὅπως καταναλώνουμε τὰ χάπια τῶν φαρμακοβιομηχανιῶν. Ἡ νοσταλγία γιὰ τὸν παλιὸ οἰκογενειακὸ γιατρό, ποὺ παράστεκε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴ γέννηση ὡς τὸ θάνατό του, ποὺ ἔρχοταν νὰ ξεγεννήσει τὴ γυναίκα στὸ κρεββάτι της κι' ὄχι στὴν ἀπρόσωπη «αἴθουσα τοκετῶν» ἑνὸς νοσοκομείου, ποὺ θεράπευε σὲ τὴ γρίπη καὶ χειρουργοῦσε τὴ σκωληκοειδίτιδα, ἄρχισε νὰ γίνεται κι' αὐτὸς ἕνα στοιχεῖο τῶν «παραδόσεων» ποὺ ἀποτελοῦν τὸ περιεχόμενο τῆς.... ἐπαναστατικῆς νοσταλγίας τῶν ἡμερῶν μας. Κι' ὅπως τονίζει ὁ Φιλίπ Ἀριές, ἀπὸ τὴν ἀμφισβήτηση τοῦ σήμερα δὲν ἐξαιρεῖται οὔτε κι' ὁ ἴδιος ὁ θάνατος.

ΑΠΕΧΕΙ ΣΗΜΕΡΑ Η ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Πραγματικά, ἡ στάση μιᾶς κοινωνίας ἀπέναντι στὸ θάνατο εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ δείγματα τῆς γενικῆς «ὑγείας» της. Παλιά, στὶς μικρότερες ἀνθρώπινες κοινότητες ὁ θάνατος ἦταν ἡ ἀναπόφευκτη κατάληξη τῆς ζωῆς.

Ὅλη ἡ κοινότητα ἔπαιρνε μέρος στὴν τελετὴ τοῦ ἐνταφιασμοῦ ἑνὸς μέλους της ποὺ χάθηκε, ὁ θρῆνος ἦταν γενικός ἀλλὰ καὶ γενικὴ ἡ συμπαράσταση καὶ ὁμαδικὲς οἱ διαδικασίες τῆς «παρηγοριᾶς».

Ἔτσι ὁ θάνατος γινόταν ἡ ἄλλη ὄψη τῆς ζωῆς, κανένα μυστήριο καὶ καμμιὰ μυστικότητα δὲν τὸν περιέβαλλε. Σήμερα, ἡ ἐπιστήμη παίζει νὰ «ἀναβάλει» τὸ θάνατο, καὶ κανένας δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφισβητήσει πὼς αὐτὸ ἀποτελεῖ πρόοδο. Ἀλλά, ὁ θάνατος ἀποδιώχτηκε ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ζωή. Οἱ κηδεῖες ἀποτελοῦν στενὴ οἰκογενειακὴ ὑπόθεση, ὅπως ἄλλωστε καὶ τὰ χαρμόσυνα γεγονότα, ὁ γάμος ἢ ἡ βάφτιση. Ἡ «κοινότητα» δὲν μετέχει.

Παρ' ὅλα αὐτά, σημειώνει ὁ Ἀριές, ὁ θάνατος ποὺ ἔγινε ἕνα εἶδος «ταμποῦ», ἕνα ἀπαγορευμένο θέμα ἀπασχολεῖ κατὰ εἰδικὸ τρόπο τὴν κοινωνία: γιατροὶ καὶ εὐρύτερο κοινὸ συζητοῦν ἢ παρακολουθοῦν ἀτέλειωτες συζητήσεις ἀπὸ τὰ μέσα ἐνημερώσεως γιὰ τὸ ἂν καὶ πόσο ἐπιτρέπεται νὰ παρατείνεται ἡ ἀνθρώπινη ζωή, ἂν ἡ «εὐθανασία» δὲν εἶναι ἕνα ἀνθρώπινο δικαίωμα, ἂν ὁ βαρειὰ ἀσθενὴς ἔχει τὸ δικαίωμα «νὰ πεθάνει μὲ ἀξιοπρέπεια» χωὶς νὰ ὑποβληθεῖ στοὺς «ἐξευτελισμοὺς» στοὺς ὁποίους τὸν ὑπόβαλλε ἡ σύγχρονη νοσοκομειακὴ περίθαλψη. «Ἡ εἰκόνα τοῦ ἑτοιμοθάνατου ποὺ εἶναι γεμάτος σωληνάκια ἀντικατέστησε τὴ μαβρία εἰκόνα τοῦ σκελετοῦ, ἀλλὰ ἀρχίζει νὰ προκαλεῖ κι' αὐτὴ ἕναν ἔντονο ὀίκτο. Καὶ μιὰ διαμάχη πάνω στὸ θέμα τῆς εὐθανασίας, σὰν τὴ διαμάχη γιὰ τὸ θέμα τῶν ἀμβλώσεων, θὰ μποροῦσε νὰ θέσει στὴν ἡμεροσία διάταξη τὰ μεγάλα προβλήματα ποὺ προκαλεῖ ἡ βιομηχανοποιημένη ἰατρικὴ περίθαλψη τοῦ ἑτοιμοθάνατου. Αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ ἐπιφέρει, στὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ αἰῶνα, μιὰ ριζικὴ τροποποίηση τῆς συλλογικῆς συνειδήσεως", τονίζει ὁ Ἀριές.

ΟΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΔΕΝ ΟΠΙΣΘΟΔΡΟΜΟΥΝ

Οἱ διεισδυτικὲς παρατηρήσεις τοῦ Γάλλου ἱστορικοῦ συνοψίζουν τὰ φαινόμενα τῆς ἰδεολογικῆς κρίσεως καὶ τῆς κρίσεως ἀξιῶν ποὺ ἔφερε ἡ δεκαετία τοῦ '70. Φαινόμενα ποὺ ἀκολούθησαν βῆμα πρὸς βῆμα τὶς πολλὲς καὶ διαδοχικὲς κρίσεις ποὺ ἔφερε ἡ δεκαετία: Ἐνεργειακὴ κρίση, κρίση πρώτων ὑλῶν, οἰκολογικὴ κρίση, κρίση πληθωρισμοῦ καὶ ἀπασχολήσεως, οἰκονομικὴ κρίση. Θὰ ἦταν ὀδιανόητο ὅλες αὐτὲς οἱ κρίσεις, ποὺ διαδέχθηκαν τὸ «οἰκονομικὸ θαῦμα» τῆς κατανάλωτικῆς κοινωνίας νὰ μὴ ἔχουν τὴν ἀντανάκλασή τους στὶς συνειδήσεις.

Ἀλλὰ τὸ μεγάλο πρόβλημα ποὺ θέτει ἡ σύγχρονη συνείδηση εἶναι ἡ ἀντιστροφὴ κίνησή της. Ὡς τώρα, σὲ ὅλες τὶς

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ 7ην ΣΕΛΙΔΑ

ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ἐξηγεῖ γιατὶ παρητήθη τὸ Δ. Σ. τοῦ "Ἀπόλλωνος"

ΠΩΣ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΑΕΙ Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ

Τὸ παραιτηθὲν Δ. Σ. τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐξέδωσε τὴν κάτωθι ἀνακοίνωση:

«Τὸ παραιτηθὲν Δ. Σ. τοῦ Ἀπόλλωνος Πατρῶν, πρὸς ἐνημέρωση τῶν φιλάθλων τῆς χώρας, αἰσθάνεται τὴν ὑποχρέωση νὰ διαμαρτυρηθῆ ἐντόνως διὰ τὴν προσχεδιασμένην διάλυσιν τοῦ συλλόγου μας, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν σκόπιμον ἀντιδραστικὴν θέσιν τῶν ἀρμοδίων τῆς ΕΟΚ ἔναντι τοῦ ἐπαρχιακοῦ ἀθλητισμοῦ. Διότι δὲν εἶναι τυχαῖον τὸ γεγονὸς ὅτι μόνον εἰς τὸ μπάσκετ, τὸ ἐθνικὸ πρωτάθλημα τῆς Α' κατηγορίας, διεξάγεται μόνο ἀπὸ ὁμάδες Ἀθηνῶν καὶ Θεσ)νίκης, ὡς ἐπίσης ὅτι οὐδεὶς ἐπαρχιώτης διοικητὴς ἢ ἕτερος διοικητικὸς παράγων κατώρθωσε νὰ εἰσέλθη εἰς τὸ «κύκλωμα» τοῦ Κέντρου. Ἐξαίρεση καὶ πρὸς ἀπαγόρευσιν τῶν ἀρμοδίων, ὑπῆρξε ὁ Ἀπόλλων ὁ ὁποῖος, ἔχων ἱστορίαν προόδου 60 περίπου ἐτῶν χάρις στὴν ἀγάπη τῶν φιλάθλων τῶν Πατρῶν πρὸς τὸ ἄθλημα, κατώρθωσε νὰ κάνη τὸ «θαῦμα», ὡς τοῦτο χαρακτηρίζεται ὑπὸ ὅλων τῶν ὁσγολουμένων μὲ τὸ μπάσκετ. Ἡ ἀντιδραστικὴ θέσις τῶν συμβούλων τῆς ΕΟΚ πρὸς τὸ ἐπαρχιακὸ μπάσκετ συνίσταται:

1) Εἰς τὸ νὰ μὴ δεχθοῦν κατὰ τὰς προηγουμένας ἀρχαιρεσίας τῆς Ὁμοσπονδίας καὶ ἐκπροσώπον τῆς ἐπαρχίας καὶ ἑ ὁποῖος θὰ μετέφερε πρὸς αὐτὴν διὰ ζώσης, ὅλα τὰ μηνύματα (ἐὰν ὑπῆρχαν τοιαῦτα) τῆς ἀναπτύξεως τοῦ μπάσκετ. Εἰς σχετικὸν δὲ αἴτημα πολλῶν ἐπαρχιακῶν σωματείων προέβαλον τὴν ἀξίωσιν ὅτι οἱ σύμβουλοι, πρέπει νὰ διαμένουν εἰς Ἀθήνας, διὰ νὰ προσφέρουν ἔργον ἡμερησίως 4—6 ὡρῶν. Ἀλλὰ πόσοι ἐκ τῶν νῦν συμβούλων ἐργάζονται διὰ τὸ μπάσκετ;

2) Εἰς τὸ νὰ μὴν προωθοῦν διαιτητὰς ἐξ ἐπαρχίας, διὰ ἀγῶνας Α' ἐθνικῆς. Ἐξαίρεση καὶ πάλιν ἀποτελεῖ ὁ Κόντης, ὅστις ἐχρίσθη διεθνὴς, ὅταν οὗτος διέμενεν εἰς Ἀθήνας

3) Εἰς τὸ νὰ ἀγνοοῦνται ἐντελῶς αἱ τοπικαὶ Ἐπιτροπαί, ἀφοῦ αὗται παίζουν μόνον τὸν ρόλον τοῦ ὑπαλλήλου τῆς ΕΟΚ, μὴ ἔχοντες οὐσιαστικὴν ἀρμοδιότητα εἰς τὸ μπάσκετ τῆς περιφερείας τῶν.

4) Εἰς τὸ νὰ μὴ στέλνωνται ὁμοσπονδιακοὶ προπονηταὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἄν καὶ τοῦτο ἐζητήθη ἐπανειλημμένα τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ ἐπαρχιακὰ ἐρασιτεχνικὰ σωματεῖα δὲν δύνανται νὰ διαθέσουν 20—30 χιλιάδας διὰ προπονητήν, δεδομένου ὅτι ἐπιχορηγοῦνται ἐτησίως μέχρι 100.000 δρχ. διὰ ἔξοδα λειτουργίας των.

Εἰδικώτερα, οἱ κύριοι τῆς ΕΟΚ θεωρώντας τὸν Ἀπόλλωνα Πατρῶν κατὰ τὴν ἐφετεινὴ περίοδο ὡς «ζιζάνιο» εἰς τὸν χῶρον τους, ἔκαναν τὰ πάντα διὰ νὰ τὸν ὑποβιβάσουν εἰς τὴν Β ἐθνική, πρὸς διάσωση καὶ πάλιν τῶν φίλων τῶν τοῦ Κέντρου. Ἴσως τοῦτο νὰ ὑπῆρξε καὶ συνέπεια τῆς στάσεως τοῦ Συλλόγου μας εἰς τὰς τελευταίας ἀρχαιρεσίας. Ἔτσι ἡ Ὁμοσπονδία μᾶς ἐπέβαλε κατὰ τὴν ἔναρξη τοῦ πρωταθλήματος καὶ ἐκτελέσαμε ἔργα εἰς τὸ γήπεδον μας (τὸ ὁποῖον σημειωτέον εἶναι ἐπὶ ἐνοικίῳ) ἀξίας 800.000 δρχ. διότι ἐπίστευαν ὅτι ἄνευ οἰκονομικῆς βοηθείας θὰ βρεθοῦμε εἰς ἀδυναμία πρὸς τοῦτο. Παρ' ὅλα αὐτὰ καὶ πρὸς ἀπαγόρευσίν των, τὰ ἔργα ἐκτελέσθηκαν.

Κατόπιν αὐτοῦ ἔθεσαν εἰς ἐφαρμογὴν τὸ σχέδιον τῆς ψυχολογικῆς βίας καὶ φόβου καὶ τῆς ἀληρώσεως διαιτητῶν ἔτσι: α) Οὐδέποτε μᾶς ἐγνώρισαν τὸν τρόπον ὁρισμοῦ ἢ ἀληρώσεως διαιτητῶν ἄν καὶ τοῦτο ἐζητήθη ἐπανειλημμένως, β) Κατὰ τὸν ἀγῶνα ΑΕΚ— Ἀπόλλωνος ἄν καὶ ἐκληρώθη ὁ κ. Κόντης ὡς διαιτητής, ἀπεκλείσθη. γ) Μετὰ τὸν ἀγῶνα Ἀπόλλωνος— Ἰωνικοῦ ἄν καὶ εἴχαμε συγχαρητήριο τηλεγράφημα ἀπὸ τὸ ἀντίπαλο σωματεῖο διὰ τὴν ἄψογο στάσιν τῶν φιλάθλων τῶν Πατρῶν, ἐστάλη ὑπὸ τῆς Ὁμοσπονδίας εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον τῆς Ἀστυνομίας ἔγγραφον διὰ τὰ ἐπεισόδια!! Εἰς προσωπικὴν δ ἐπαφὴν τοῦ κ. Διοικητοῦ Ἀστυνομικοῦ Τμήματος Πατρῶν μετὰ τοῦ παρατηρητοῦ (εἰς ἕτερον ἀγῶναν εἰς Πάτρας), οὗτος εἶπε «ὅτι τὸ ἔγγραφο πρὸς τὸ Ἀρχηγεῖο δὲν ἀναφέρεται γιὰ τὸν Ἀπόλλωνα». δ) Εἰς τὸν ἀγῶνα Ἀπόλλωνος—Σπόρτιγκ, παρουσιάσθησαν ὡς παρατηρηταὶ πατὴρ καὶ υἱός, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ υἱὸς ἐκάθησε εἰς ἴην γραμματέων, ὁ δὲ πατὴρ περιεωέρετο εἰς τὸ γήπεδον. ε) Εἰς τὸν ἀγῶνα μας μὲ τὸν ΠΑΟΚ εἰς Πάτρας ὁρίσθησαν Θεσσαλονικεῖς διαιτηταὶ οἱ (Τσολακίδης— Πλαταμώνας).

Τοῦτο εἰς ἀντίθεση τοῦ ὑπ' ἀριθ 2646), 29. 8. 1977 ἐγγράφου τῆς Ε. Ο. Κ., τὸ ὁποῖον μᾶς ἐστάλη εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13)13.8. 1977 ἐγγράφου μας διὰ τοῦ ὁποίου ἐζητήσαμε, ὅπως τοὺς ἀγῶνας μας ε